

27. 4. 2017

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K povinnosti soudu zkoumat v exekučním řízení existenci rozhodčí smlouvy

Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR je ustálena v závěru, že není-li uzavřena rozhodčí smlouva, není vydaný rozhodčí nález způsobilým exekučním titulem a v takovém případě je třeba již nařízenou exekuci zastavit.

GLATZOVA & Co.

Přesto jsem se v nedávné době setkal s názorem zastávaným soudem nižšího stupně, podle kterého námitka neexistence rozhodčí smlouvy není v exekučním řízení právně relevantní. Takový názor však podle mě není správný a je v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu, jak bude vysvětleno níže.

1. V exekučním řízení je třeba zkoumat, zda byla rozhodčí smlouva uzavřena a byla tak založena pravomoc rozhodců vydat rozhodčí nález, který má sloužit jako exekuční titul

V tomto roce jsem se setkal s tím, že odvolací soud v exekučním řízení dospěl k závěru, že námitka povinného týkající se platnosti rozhodčí doložky a ustanovení rozhodce je v exekučním řízení irelevantní. Tento svůj závěr opřel odvolací soud o rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1940/2008, v němž Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že „*vytýkané nedostatky rozhodčího řízení (námitka týkající se platnosti rozhodčí doložky a ustanovení rozhodce), jehož výsledkem bylo vydání podkladového rozhodnutí, jsou pro nařízení výkonu rozhodnutí bez významu*“.

Výše uvedený právní názor byl však již překonán. Např. v usnesení sp. zn. **20 Cdo 2227/2011** Nejvyšší soud ČR konstatoval, že není-li uzavřena rozhodčí smlouva, není vydaný rozhodčí nález způsobilým exekučním titulem, a že „*nařízenou exekuci tedy lze zastavit také tehdy, zjistí-li soud (dodatečně) nedostatek pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal (nebyla-li uzavřena rozhodčí smlouva)*“.

To bylo potvrzeno např. usnesením velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 7. 2013 sp. zn. **31 Cdo 958/2012** a celou řadou dalších rozhodnutí (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1095/2016, 21 Cdo 3965/2014 nebo 21 Cdo 3670/2014).

V exekučním řízení je proto třeba zkoumat otázku, zda byla uzavřena rozhodčí smlouva a zda tak měli rozhodci pravomoc k vydání rozhodčího nálezu, který má sloužit jako exekuční titul.

Výše uvedené Nejvyšší soud ČR zcela jasně vyjádřil ve svém usnesení sp. zn. **26 Cdo 638/2015**, v němž uvedl „*(...) v exekučním řízení před pověřením soudního exekutora provedením exekuce je nezbytné vždy zkoumat, zda exekuční titul byl vydán orgánem, který k tomu měl pravomoc. Zjistí-li soud, že rozhodčí doložka nebyla uzavřena nebo že rozhodčí doložka je absolutně neplatná podle § 39 obč. zák., a rozhodce přesto vydal rozhodčí nález, ačkoliv k tomu neměl pravomoc, dá*

soudnímu exekutorovi pokyn, aby exekuční návrh zamítl, a to bez ohledu na to, zda povinný podal návrh na zrušení rozhodčího nálezu“. Shodně viz též např. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1095/2016.

Skutečnost, že v rámci exekučního řízení je třeba zabývat se námitkou povinného ohledně nedostatku pravomoci rozhodců vydat rozhodčí nález, potvrzuje i judikatura Ústavního soudu. Ústavní soud např. v usnesení sp. zn. **IV. ÚS 1866/13** zopakoval svůj právní názor, že **„při nařízení exekuce je soud povinen zabývat se námitkami povinného dotýkajícími se otázky pravomoci rozhodce, tj. posoudit, zda je rozhodčí nález způsobitelným exekučním titulem“**. Podle Ústavního soudu by totiž aprobování rozhodčího nálezu vydaného rozhodcem, který k tomu neměl pravomoc, znamenalo zásah do práva na spravedlivý proces garantovaný čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Z výše uvedeného tak vyplývá, že pro exekuční řízení je právně relevantní námitka povinného, že rozhodčí smlouva nebyla uzavřena. Soud je v exekučním řízení povinen se touto námitkou zabývat a zkoumat, zda měli rozhodci pravomoc k vydání rozhodčího nálezu.

Pokud exekuční soud zjistí, že mezi oprávněným a povinným nebyla uzavřena rozhodčí smlouva (tudíž je dán nedostatek pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal), již nařízenou exekuci pro její nepřipustnost zastaví.

2. Bez ohledu na to, zda byla v rozhodčím řízení vznesena námitka podle § 15 odst. 1 zákona č. [216/1994 Sb.](#)

V minulém roce jsem se také setkal s případem, kdy soud prvního stupně v řízení o návrhu povinného na zastavení exekuce dospěl k závěru, že pokud povinný v rozhodčím řízení neučinil námitku podle ustanovení § 15 odst. 2 zákona č. [216/1994 Sb.](#), o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, v platném znění, nelze vyhovět jeho návrhu na zastavení exekuce, v němž povinný namítal nedostatek pravomoci rozhodčího soudu k vydání rozhodčího nálezu z důvodu neexistence rozhodčí smlouvy.

I tento právní názor soudu nižšího stupně je však v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu.

Nejvyšší soud ČR totiž ve své judikatuře konstantně zastává názor, že pokud není uzavřena rozhodčí smlouva, není vydaný rozhodčí nález způsobitelným exekučním titulem **„bez zřetele k tomu, že povinný v rozhodčím řízení neexistenci rozhodčí smlouvy nenamítl“** (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. **20 Cdo 3414/2011**, **20 Cdo 2392/2011** nebo **20 Cdo 653/2013**). Rovněž v těchto rozhodnutích Nejvyšší soud ČR konstatoval že **„aplikace § 15 odst. 2 zákona č. [216/1994 Sb.](#) v řízení o zastavení již nařízené exekuce není na místě“**.

Na tento právní názor Nejvyššího soudu ČR odkazuje ve své judikatuře i Ústavní soud a k tomu dodává, že **„účastník rozhodčího řízení nesmí být negativně dotčen rozhodčím nálezem, s jehož vydáním dopředu nesouhlasil, byť by v průběhu rozhodčího řízení byl pasivní a námitku nedostatku pravomoci rozhodce nenamítl**. Opačný přístup k uvedené otázce je nutno považovat za přísně formalistický“ (viz např. nález Ústavního soudu sp. zn. **I. ÚS 871/11**).

Pro exekuční řízení je tak bezpředmětné, jakým způsobem probíhalo rozhodčí řízení a zda v něm povinný namítal nedostatek pravomoci rozhodců či nikoliv.

3. Bez ohledu na to, zda se jedná o spor mezi podnikateli a spotřebiteli nebo podnikateli navzájem

V této souvislosti je vhodné rovněž poukázat na to, že výše uvedené závěry se **uplatní nejen ve sporech mezi podnikateli a spotřebiteli** (v jejichž případech byl problém s rozhodčími smlouvami nejčastější), ale stejně tak i ve sporech mezi podnikateli navzájem.

V usnesení sp. zn. **30 Cdo 5414/2014** Nejvyšší soud ČR uvedl, že exekuční soud je v rámci exekučního řízení povinen zkoumat pravomoc rozhodce vydat exekuční titul a v případě, že nedostatek pravomoci (byť i dodatečně) zjistí, exekuci zastaví „**bez ohledu na povahu vztahu účastníků** (tedy zda se jedná o vztah ze spotřebitelské smlouvy či nikoli)“.

To potvrdil Nejvyšší soud ČR např. v usnesení sp. zn. **20 Cdo 2489/2016**, v němž konstatoval „**(...) je nesprávný právní názor, že v exekučním řízení může soud přezkoumávat platnost rozhodčí smlouvy z úřední povinnosti pouze v případě vztahu spotřebitel podnikatel, zatímco ve vztahu mezi podnikateli pouze tehdy, namítal-li povinný neplatnost rozhodčí doložky v rozhodčím řízení či v řízení o zrušení rozhodčího nálezu**“. Shodně viz též např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 4. 2016 sp. zn. **20 Cdo 1085/2016**.

4. Soudy nižšího stupně by měly ve své rozhodovací praxi reflektovat ustálené právní názory zastávané Nejvyšším soudem ČR a Ústavním soudem v této věci

Soudy nižších stupňů by měly shora citované závěry Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu respektovat a ve své rozhodovací praxi je náležitě zohlednit. K tomu se ostatně v minulosti Nejvyšší soud ČR opakovaně vyjadřoval. V rozsudku sp. zn. **30 Cdo 2811/2007** se sice Nejvyšší soud ČR ztotožnil s názorem tamního odvolacího soudu, že právní názory, které Nejvyšší soud ČR zaujal v jiných právních věcech, nejsou ex lege právně závazné (aplikovatelné) na případy s obdobným skutkovým či právním základem, nicméně zdůraznil, že „**došlo-li v soudní rozhodovací praxi při řešení určité materie k judikatornímu ustálení právního názoru, je z povahy věci nezbytné, aby soudy nižších stupňů tento judikatorní posun ve své rozhodovací praxi reflektovaly** a v případě, že takový právní názor nesdílejí, jej ve světle jimi pečlivě vyložené argumentace (kriticky) konfrontovaly a seznatelným způsobem (v odůvodnění písemného vyhotovení svého rozhodnutí) vyložily, proč, resp. z jakého (jakých) nosného (nosných) důvodu (důvodů) nebylo lze se ve věci s obdobným skutkovým či právním základem s předmětným judikátem ztotožnit“.

Ostatně z ustanovení § 13 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, v platném znění, vyplývá, že každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích. Pokud byl jeho právní případ rozhodnut jinak, má pak právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky.

Existují přitom desítky rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu, v nichž je opakovaně zastáván právní názor, že pokud není uzavřena rozhodčí smlouva, není vydaný rozhodčí nález způsobilým exekučním titulem, a to bez ohledu na to, zda povinný vznesl v rozhodčím řízení námitku neexistenci rozhodčí smlouvy či nikoliv, a že již nařízenou exekuci je v takovém případě nutné zastavit. Jak bylo ilustrováno přehledem shora citované judikatury, názor vyslovený v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. **20 Cdo 1940/2008 (který je citován na začátku tohoto článku) byl překonán.**

Vzhledem k výše uvedenému si proto osobně dovedu jen stěží představit přesvědčivé odůvodnění ze strany soudu nižšího (a doposud jsem se s ním nesetkal), které by

odůvodňovalo odklon od výše uvedené ustálené judikatury Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu v této problematice.

Mgr. Petr Kolář,
advokát

[Glatzová & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440

Fax: +420 224 248 701

e-mail: office@glatzova.com

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin](#)
- [Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení](#)